

I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning (SOU 2022:34)

U2022/02457

Universitets- och högskolerådet (UHR) avgränsar sitt yttrande till de förslag som berör myndighetens verksamhetsområde. I övrigt avstår UHR från att lämna synpunkter.

4 Orsaker till att elever inte når målen med sin gymnasieutbildning

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå åtgärder för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning och enligt betänkandet är bristande studiemotivation en av huvudorsakerna till att många elever inte lyckas. Utredningens analys visar att yrkespaketen huvudsakligen erbjuder elever som för tillfället bedöms sakna förutsättningar att genomföra ett nationellt program, men som har motivation och goda förutsättningar att klara yrkeskurser samt att genomföra arbetsplatsförlagt lärande.

Inom ramen för flera av de program som UHR administrerar (Erasmus+, Nordplus, Atlas) kan praktik inom yrkesprogram göras i ett annat land. UHR:s erfarenhet utifrån slutrapporter och kontakter med projektägare inom yrkesutbildningsområdet är att sådana utbyten är positiva för elevernas personliga utveckling och kan verka både motivationshöjande och stärkande för självkänslan. Inom Erasmus+ kan ett praktikutbyte pågå från 10 dagar upp till ett år. Erasmus+ har för den innevarande programperioden 2021–27 betonat vikten av inkludering och breddat deltagande i programmet och utökat det ekonomiska stödet för deltagare med färre möjligheter. Till exempel kan extra medel tilldelas för att en medföljande person ska kunna stötta en elev under utbytet.

Medel från Erasmus+ ansöks direkt av utbildningsanordnarna och kan inte styras av regelverket för yrkespaketen. Att föreslå sådana motivationshöjande insatser ligger därför möjligen utanför utredningens uppdrag, men UHR vill ändå framföra denna möjlighet som ett tillägg till de framgångsfaktorer i arbetet med att främja fullföljande av studier som redovisas i betänkandet. Vid behov bistår UHR gärna i en diskussion om hur praktikutbyten skulle kunna genomföras inom ramen för yrkespaketen.

UHR vill även lyfta fram att inom det europeiska utbildningsarbetet har strategier för att minska andelen elever som lämnar skolan i förtid

uppmärksammats i olika sammanhang alltsedan en rådsrekommendation på detta tema beslutades år 2011. Den 30 juni 2022 kom kommissionen med ett förslag till en rekommendation om vägar till en framgångsrik skolgång som ska ersätta den tidigare rekommendationen.

Sammantaget anser UHR utredningens analyser och förslag hade vunnit på att tydligare sätta in problemen med studieavhopp i en internationell kontext.

6.3.2 Elever behöver mer kunskap och tillgång till fortsatta utbildningsvägar

Folkhögskola – ett möjligt alternativ för eleven

Vid det avslutande vägledningssamtalet ska eleven enligt utredningen få information om möjligheten att läsa vidare vid folkhögskola. Utredningen bedömer att det kan innebära en viss ökning av antalet unga som söker sig vidare till denna utbildningsform.

UHR instämmer i att folkhögskolan är en viktig alternativ väg för individer som vill skaffa sig en utbildning motsvarande gymnasieskolan. Myndigheten vill också lyfta fram att urvalgruppen för sökande med folkhögskoleutbildning är en sökandegrupp som tilldelas få platser i förhållande till övriga betygsgrupper. Ett högre antal elever som läser allmän kurs vid folkhögskolan och som senare söker sig vidare till högskolan kan innebära att urvalsgruppen för folkhögskoleutbildning BF får fler platser, vilket vore gynnsamt för denna sökandegrupp.

6.6.1 Skyldighet att erbjuda avslutande vägledningssamtal

UHR är positivt till förslaget att det ska införas en skyldighet i skollagen att erbjuda elever som lämnar gymnasieskolan utan att ha nått examen ett avslutande vägledningssamtal. För elever som avbrutit gymnasiestudierna behövs vägledning för hur den grundläggande behörigheten till högskolan kan uppnås även för dem som avbrutit sina gymnasiestudier.

Vid det avslutande vägledningssamtalet är det också angeläget att studievägledaren upplyser eleven att det ur ett urvalsperspektiv kan det vara mer fördelaktigt för eleven att slutföra sin gymnasieexamen vid gymnasieskolan.

I bilaga 3 till högskoleförordningen finns bestämmelser om hur platser ska fördelas vid urval vid tillträde till högskolan och vilka förutsättningar som gäller för urvalsgruppsplacering i respektive betygsgrupp. Elever som har avbrutit sina gymnasiestudier och fullföljt dem vid komvux placeras i urvalsgruppen för kompletteringsbetyg, BII, om omfattningen av studierna vid vuxenutbildningen uppgår till mindre än 2/3. Det innebär alltså att elever som i gymnasieskolan är nära att få ut en gymnasieexamen men väljer att slutföra den på komvux

hamnar i en urvalsgrupp med färre antal platser än de som har fullföljt sin gymnasieutbildning.

7.1 Elevers rätt till studie- och yrkesvägledning behöver stärkas

UHR instämmer i utredningens analys när det gäller vikten av att eleven i grundskolan får kompetent studievägledning. Flera studier visar att snedrekryteringen till högskolan handlar om en process som börjar mycket tidigt. En viktig roll för studie- och yrkesvägledaren är dels att väcka intresse för högskoleutbildning, dels arbeta för att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av bland annat kön och social bakgrund.

Studie- och yrkesvägledare är viktiga vidareinformatörer i frågor som rör högskoleutbildning och tillträde. Redan i grundskolan kan eleven göra språkval som får konsekvenser vid antagningen till högre studier. UHR anser att det är nödvändigt att studie- och yrkesvägledare på grund- och gymnasieskolan har ett nära samarbete med högskolans studievägledare.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Eino Örnfeldt efter föredragning av utredare Aleksandra Sjöstrand i närvaro av avdelningschefen Tuula Kuosmanen.

Eino Örnfeldt

Aleksandra Sjöstrand, föredragande

